

راهکارهایی برای بهسازی و ساماندهی حاشیه‌ی رودخانه‌های شهری

با رویکرد بوم‌شناختی

(نمونه موردی: رودخانه قشلاق سنندج)

مهسا غلام شهبازی

کارشناس ارشد معماری منظر، دانشگاه شهید بهشتی (M.ghshahbazi@gmail.com)

چکیده

امروزه گسترش ناموزون شهرها بدون بهره‌گیری از توان محیط‌های طبیعی، تعادل بین شهر و طبیعت را مختل نموده است. به همین خاطر نقش عناصر و اندام‌های مهم طبیعی همچون رودخانه‌ها در ساختار محیط و منظر شهری دارای اهمیتی بیش از پیش است. در این مورد مسئله مهم، چگونگی توجه به این ساختارها و اقداماتی است که در این راستا صورت می‌گیرد، متأسفانه بررسی پروژه‌های انجام‌شده تحت عنوان ساماندهی رودخانه‌های شهری و مقایسه‌ی با نمونه‌های موفق جهانی حاکی از برداشتی نادرست از موضوع بوده و نتایج مورد نظر در ابعاد مختلف زیست محیطی و کیفیات شهری به دست نیامده است. بنابراین، بهسازی و ساماندهی منظر و حاشیه رودخانه‌های شهری با توجه به اصول بوم‌شناختی بسیار ضروری است. در این مقاله، مسئله پژوهش، چگونگی بهسازی و ساماندهی حاشیه رودخانه قشلاق شهر سنندج، در امتداد دالان رودخانه و محیط شهری سنندج است. هدف اصلی، دستیابی به منظر ساحلی رودخانه‌ای به گونه‌ای است که نیازهای اکولوژیکی رودخانه را به عنوان یکی از مهمترین اندام طبیعی شهر تامین نموده و در کنار آن تقویت کننده‌ی ارتباط مردم با طبیعت، افزایش تعاملات اجتماعی و جذب گردشگر در مقیاس منطقه و شهر باشد. روش کار توصیفی-تحلیلی است، در ابتدا نتایج مرور متون تخصصی، مطالعات اسنادی و جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی ارائه شده است؛ در مرحله بعد سنجش وضعیت و آسیب‌شناسی نمونه مورد مطالعه، در چارچوب نظام ارزش‌ها و ساختار منظر صورت گرفته است و در نهایت طرح نهایی در مقیاس کلان با توجه به راهکارهای طراحی معرفی شده ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: حاشیه رودخانه‌های شهری، طراحی منظر بوم‌شناختی، رودخانه قشلاق سنندج، راهکارهای طراحی.

۱- مقدمه

رشد روزافزون جمعیت و توسعه کالبدی شهرها، غلبه حرکت سواره، تراکم جمعیت، اختلاط نامناسب کاربری‌های شهری ناشی از زندگی مدرن، جدایی مردم از محیط طبیعی و در نتیجه معضلات ناشی از آن، باعث کمبود و افت کیفی فضاهای مطلوب زندگی شهری شده است. علاوه بر این در مؤلفه‌های طبیعی موجود در شهرها در کنار برخی کاستی‌های ساختار محیط مصنوع، عناصر محیط طبیعی، کیفیت همچون گذشته خود را ندارند. این نکته در حالی مطرح است که تمایل مردم شهرنشین به بودن در طبیعت و محیط طبیعی برای مقابله با چالش‌های زندگی شهری، در حال افزایش است از این رو نیاز به معماری منظر برای خلق فضاهای مناسب زندگی مردم با کیفیات بالای محیطی که پاسخگوی نیازهای کنونی مردم در حوزه منظر شهری باشد کاملاً محسوس است.